

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

9/S-son (4-jild)

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2024

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy

maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

SodiqovaShohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Насретдинова Дилфуза Мухаммадиновна</i> ЖЕНЩИНЫ ТАТАРКИ В КУЛЬТУРНОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНА	13-19
<i>Хужаниязов Уктам Ешбаевич</i> ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ АКАДЕМИК МУСИҚАЛИ ТЕАТРИ МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА	20-25
<i>Saidaxmatov Sharifbek Toshpo'latovich</i> SURXONDARYO VA QASHQADARYO VILOYATLARIDA DEMOGRAFIK O'ZGARISHLAR, AHOLI BANDLIGI VA MIGRATSIYA JARAYONLARI	26-32
<i>Yakubov O'tkir Shermamatovich</i> XX ASRNING UCHINCHI CHORAGIDAGI IQTISODIY, IJTIMOIIY O'ZGARISHLAR VA ULARNING DEMOGRAFIK JARAYONLARGA TA'SIRI	33-37
<i>Саидбобоева Гулзора Нематжоновна</i> ЎРТА ОСИЁ ЭНЕРГЕТИКАЛАРИНИНГ I СЪЕЗДИ ХУСУСИДА	38-43
<i>Muminov Orifxuja</i> QIZILQUMNING LANDSHAFTI VA TARIXIY GEOLOGIYASI	44-49
<i>Avalova Gulshod Murodullayevna</i> HOJI BEKTOSH VALI – MUTASAVVUF FAYLASUF. HOJI BEKTOSH VALI MAJMUASI: TARIXI VA BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	50-55
<i>Айтмуратова Жанылсын Жалгасовна, Жамалов Нурлан Юсупович</i> БУЮК АЛЛОМАЛАРИМИЗНИНГ МЕРОСИНИ ЎРГАНИШ АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ	56-61
<i>Qurbonova Marg'uba</i> TIL SOHASIDAGI O'ZBEKISTON HUKUMATI SIYOSATI, O'ZBEK TILINING DAVLAT TILI SIFATIDAGI NUFUZINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	62-68
<i>Shoto'rayeva Sitora Xudoyberdi qizi</i> BUXORO XONLIGIDA TOJIDDIN HASANXOJANING TUTGAN O'RNI VA IJTIMOIIY FAOLIYATI	69-72
<i>Убайдуллаева Моҳисадаф Суннатилла қизи</i> ҚЎҒИРЧОҚ ЎЙИН ЭНГ ҚАДИМГИ НОМОДДИЙ МАДАНИЙ МЕРОС СИФАТИДА	73-76
<i>Xoliqulov Rustam Sharipovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH SOHASIDAGI AMALGA OSHIRILAYOTGAN CHORA-TADBIRLAR	77-82
<i>Fayziyev Farrux Uktamovich</i> IMKONIYATI CHEKLANGAN INSONLAR O'RTASIDA O'TKAZILADIGAN XALQARO SPORT MUSOBAQALARINING RIVOJLANISH TARIXI	83-90
<i>Азаматова Гулмира Байирбековна</i> МЕҲНАТ МИГРАНТЛАРИНИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ Қўллаб-қувватлашнинг АЙРИМ ЖИҲАТЛАРИ	91-96

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna, Abduvohidov Behzod</i> ISHBILARMONLIK MUHITINI SHAKLLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI O'RNI	97-107
<i>Абдуллаев Алтинбек Янгибаевич, Холиёров Парда Саъдуллаевич</i> КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР ҲИСОБИНИНГ ИЛМИЙ-МЕТОДОЛОГИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	108-124
<i>Payazov Murod Maksudovich</i> “O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI” AJDA YO'LOVCHI TASHISH TIZIMINI MODERNIZATSIYALASH DAVR TALABI	125-131
<i>Юнусов Бегенч Мавланбердиевич</i> ИҚТИСОДИЁТ ТАРМОҚЛАРИДА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ РИВОЖЛАНИШИНИ БАШОРАТЛАШ, УЛАРНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ	132-143
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Hoshimjanovich, Sayitbaev Shermirza Datkamirzaevich</i> KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI AYLANMA VOSITALARINI SHAKLLANTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	144-151
<i>Мадрахимов Кахрамон Эгамберганиевич</i> МИНТАҚАВИЙ ИҚТИСОДИЙ СИЁСАТНИНГ СТРАТЕГИК УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ	152-161
<i>Palvaniyazov Anvar Amatovich</i> MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHDA INVESTITSION SIYOSATNING AHAMIYATI	162-165
<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> HUDUDLARDA SANOAT AGLOMERATSIYALARINI SHAKLLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJIRIBALARDAN FOYDALANISH	166-172
<i>Raxmanova Rushana</i> O'ZBEKISTONDA TURIZM RIVOJI VA KADRLAR TAYYORLASHDAGI MUAMMOLAR	173-178
<i>Xayrullayev Shaxram Yunus o'g'li</i> SAMARQAND VILOYATIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA DINAMIKASI	179-186
<i>Qodirov Bahodir Tursunovich</i> “QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARI”NING O'ZBEKISTON IJTIMOIIY-IQTISODIY TARAQQIYOTIDAGI O'RNI	187-192
<i>Bekjanov Dilmurad Yuldashovich, G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich</i> LIZING MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHDA SAMARALI MARKETING STRATEGIYALARINING AHAMIYATI	193-199
<i>Masharipova Durdona</i> RAQAMLI PLATFORMALARNING GLOBAL TASHQI SAVDOGA TA'SIRI: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR	200-206
<i>Нурмухамедова Барно Исмаиловна, Урунова Гульнара Чарикулиевна</i> ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕАЛИЗАЦИИ ИНИЦИАТИВНОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	207-213

<i>Xidirova Marg'uba Rustamovna, Zakirov Asilbek Adilovich</i> KORPORATIV BOSHQARUV MEKANIZMLARI ORQALI AKSIYADORLIK JAMIYATINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	214-218
---	---------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Ismoilov Maxamadixon</i> TALABALARDA FALSAFIY TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI	219-223
<i>Shaydullayev Normuhammad</i> INSON VA JAMIYAT O'ZARO ALOQALARI: MUVOZANAT VA RIVOJLANISH	224-228
<i>Раджапбоева Хуршида Мақсудовна</i> ШАРОФ РАШИДОВ БАДИЙ-АДАБИЙ МЕРОСИДАГИ ЭСТЕТИК КЛИШЕНИНГ УНИКАЛ ЎЗИГА ХОСЛИГИ	229-233
<i>Abdullayeva Marhabo Uskinbayevna</i> YUSUF XOS HOJIB "QUTADG'U BILIG" ASARIDA AXLOQ MASALASI.....	234-239
<i>Ризаев Илҳом</i> ТАРТИБ ВА ХАОС: ЎЗ-ЎЗИНИ ТАШКИЛЛАШТИРИШ ҲОЯЛАРИНИНГ ТАРИХИЙ ТАДҚИҚИ	240-247
<i>Niyozova Nilufar</i> OQILONA TURMUSH SHAROITINI YARATISHDA OILANING O'RNI	248-252
<i>Usmonov Farrux</i> FAN ETIKASI TUSHUNCHASINING TIZIMLI TAHLILI	253-258
<i>Mirjavxarova Feruzaxon Usmonjonovna</i> AYOLLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING IJTIMOY, IQTISODIY VA MADANIY ASOSLARI: TARIXDAN BUGUNGI KUNGACHA	259-266
<i>Primov Baxriddin Abdiraxmonovich</i> JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA MA'NAVIY VA G'OYAVIY MEKANIZMLAR	267-272
<i>Raxmankulov Farxod Raximkulovich</i> ISLOHOTLAR JARAYONIDA MULKDORLAR QATLAMINING MILLIY O'ZLIGINI ANGLASHINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	273-278
<i>Asatov Sodiq Safarovich</i> YANGI O'ZBEKISTONDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLARGA PRAGMATIK YONDASHUVLARNING IJTIMOY-FALSAFIY TAHLILI	279-284
<i>Yusupova Feruza Zoyirovna</i> AXLOQIY TAFAKKURNING TAKOMILASHUVIDA AXLOQIY IDEALGA BO'LGAN EHTIYOJ	285-290
<i>Aripova Zulfiyaxon Solijonovna</i> SINERGETIKANING FALSAFIY VA IJTIMOY DUNYOQARASHGA TA'SIRI	291-296
<i>Saodatov Alimardon Abduraxmonovich</i> YOSHLARDA TABIAT IFLOSLANISHINI OLDINI OLISH VA UNI ASRAB AVAYLASH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH	297-302

<i>Matluba Abduqodirovna Abdalimova</i> FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR	303-307
<i>Safarova Tumaris Rustamkulovna</i> KOTIB CHALABIYNING SHARQ ILM-FAN TARAQQIYOTIDA TUTGAN O'RNI	308-312
<i>Турсунов Мухиддин Болтаевич</i> АФСОНАВИЙ ДУНЁҚАРАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ВА УНИНГ ИНСОН ТАФАККУРИГА ТАЪСИРИ	313-316
<i>Mamanov Jamoliddin Abduraximovich</i> XRISTIANLIK DININING KELIB CHIQISHI VA G'ARB DAVLATLARIGA TARQALISHI	317-326
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Karimova Ozodakhon Avazovna</i> LINGUOPRAGMATIC STUDY OF PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A SOMATIC COMPONENT IN ENGLISH AND UZBEK LANGUAGES	327-338
<i>Sayfiddinova Gulnoza</i> MILLIY UYG'ONISH DAVRI QO'QON ADABIY MUHITIDAGI AYRIM TURKUM SHE'RLARNING JANRIY XUSUSIYATLARI	339-344
<i>Abdullayev Ziyodbek Mansurovich</i> O'ZBEK VA NEMIS TILLARI ANTROPONIMIKASIDA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR: KONTRASTIV TAHLIL	345-352
<i>Otaboyeva Mazmuna Rahimovna</i> FE'LNING SEMANTIK VA GRAMMATIK KATEGORIYALARIDAGI DARAJALANISHI: O'ZBEK VA INGLIZ TILLARI MISOLIDA	353-359
<i>Алиева Эльвина, Темирова Озода</i> ПОВЕЛЕНИЯ И ПОБУДИТЕЛЬНЫЕ ВЫСКАЗЫВАНИЯ СО ЗНАЧЕНИЕМ ЖЕЛАНИЯ В ПОЭТИЧЕСКИХ ТЕКСТАХ В. Ф. ХОДАСЕВИЧА	360-365
<i>Norqobilov Sanjar Rahmat o'g'li</i> BADIIY TARJIMADA LEKSIK-GRAMMATIK TRANSFORMATSIYALAR TADQIQI (JON GRINNING "THE FAULT IN OUR STARS" ROMANINING O'ZBEK TILIGA TARJIMASI MISOLIDA)	366-372
<i>Maxmudova Farangiz Muzaffar qizi</i> SAID AHMAD HAJVIYALARIDA YUKLAMALARNING AHAMIYATI	373-378
<i>Abdumajitov Xurshid Alisher o'g'li</i> MULOQOT VA MADANIYAT SHARHIDAGI SPORT TILI	379-382
<i>Rajabova Karomat Chorshanbi qizi</i> TURKOLOGIYADA SO'ZLASHUV USLUBIGA DOIR IZLANISHLAR	383-389
<i>Abdujalilova Ruxshona Abdug'afforzoda</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA JINOIY LINGVISTIK BIRLIKLARNING SHAKLLANISHIDA STILISTIK VOSITALARNING O'RNI	390-396
<i>Xasanova Kamila Baxtiyorovna</i> STUDYING ETHNOGRAPHIC VOCABULARY IN THE UZBEK LANGUAGE	397-401
<i>Бобаева Шахноза</i> ОСОБЕННОСТИ ЯЗЫКОВЫХ ЕДИНИЦ В РЕЧИ	402-407

<i>Рузибаева Азиза Қаҳрамановна</i> АВАЗ ЎТАР ИЖОДИНИНГ ЎЗБЕК ТИЛИГА ТАЪСИРИ	408-413
<i>Umurzakova Aygul Umarovna</i> ARAB TILSHUNOSLIGIDA ZIYORAT TURIZMI TERMINOLOGIYASINING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI VA RIVOJLANISH JARAYONI	414-418
<i>Sobirova Nodirabegim Murodjon qizi, Egamberdiyeva Sarvinoz Esonali qizi</i> STILISTIK FIGURALARNING TARJIMADAGI O'ZIGA XOSLIGI	419-423
<i>Xo'jamberdiyeva Gavhar Ilhom qizi</i> INGLIZ TILIDA "CHILD" KONSEPTINI AKS ETTIRUVCHI NOMINATSIYALAR	424-427
<i>Мирзаева Феруза Самижоновна</i> ЎЗБЕК ХАЛҚ МАҚОЛЛАРИДА АНТРОПОНИМЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ	428-433
<i>Badalbayeva Maloxat Yulchiyevna</i> TRANSLATION FEATURES OF EMERGENCY TERMS IN ENGLISH AND UZBEK: A COMPARATIVE ANALYSIS	434-438
<i>Berdimurotova Sevara Maxmudovna</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR SOHASIDAGI O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDAGI NEOLOGIZMLARNING YASALISH USULLARI VA QO'LLANILISH XUSUSIYATLARI	439-444
<i>Po'latova Sarvinoz Botir qizi</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA ZIDDIYATLI KOMMUNIKATSIYANING LIGVISTIK EKSPERTIZASI	445-449
<i>Aripova Saodat Taxiroyvna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI HIKOYALAR TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK XUSUSIYATLARI	450-453
<i>Azamatova Gulnoza</i> THE GRAMMATICAL CATEGORY OF NUMBER IN THE GERMAN LANGUAGE	454-458
12.00.00 – YURIDIK FANLAR	
<i>Мухитдинова Фирюза</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ И ПОЛИТИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ В НОВОМ УЗБЕКИСТАНЕ	459-465
<i>Imotnniyozov Doniyorbek Baxtiyor o'g'li</i> MULKNI BEGONALASHTIRISH SHARTNOMALARIGA OID KONSEPTUAL YONDASHUVLAR	466-470
<i>Ёкубов Шухратжон Восиджон угли</i> ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК АВТОР И ИЗОБРЕТАТЕЛЬ: АНАЛИЗ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ПРОИЗВЕДЕНИЙ И ИЗОБРЕТЕНИЙ, СОЗДАННЫХ ИИ, В РАМКАХ АВТОРСКОГО ПРАВА И ПАТЕНТНОГО ПРАВА	471-477
<i>Худайбердиева Мафтуна Зафар кизи</i> ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРАВА ДЕТЕЙ НА БЕСПЛАТНОЕ И КАЧЕСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДОСТИЖЕНИЯ И АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ	478-483
<i>Begimov Rufat Musurmonovich</i> KONSTITUTSIYA – HUQUQ VA ERKINLIKLARIMIZ KAFOLATI	484-488
<i>Минойиддинов Абдурасул Баходирович</i> АЛИМЕНТ МАЖБУРИЯТЛАРНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ	489-494

<i>Иброҳимов Азимжон Абдумумин угли</i> “ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИДА КОРПОРАТИВ МУНОСАБАТЛАРГА ОИД ҚОИДАЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ: КОНЦЕПТУАЛ ЁНДАШУВ”	495-500
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI FUQAROLIK KODEKSINING YANGI TAHRIRI LOYIHASI BIRINCHI BO'LIM 6-BOBIDAGI KONSEPTUAL MASALALAR TAHLILI	501-507
<i>Ғайбуллаев Соҳибжон Ғайбуллаевич</i> ИЖАРА ШАРТНОМАСИГА ОИД ҚОНУНЧИЛИКНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БЎЙИЧА АЙРИМ ЁНДАШУВЛАР	508-514
<i>Саидов Бобур Бахромжонович</i> ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ ПЕРСОНАЛЬНЫХ ДАННЫХ ПОЛЬЗОВАТЕЛЕЙ В ВЕБ-РАЗРАБОТКАХ	515-524
<i>Асадов Шаҳриддин Фаҳриддинович</i> РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АСОСИДА МАСЛАҲАТ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИ ФУҚАРОЛИК-ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ	525-529
<i>Ганиев Нихолбек Валиевич</i> НОТИЖОРАТ КОРПОРАТИВ ТАШКИЛОТЛАР	530-536
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Ortiqova Nargiza Akramovna</i> O'QUVCHILARDA TARBIYAVIY QADRIYATLAR MANBALARI VOSITASIDA UZLUKSIZ MA'NAVIY TARBIYANI OSHIRISHGA QARATILGAN SAMARALI PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALAR	537-541
<i>Jamalova Nargiza Ulug'bek qizi</i> PEDAGOGIKA VA GUMANITAR FANLARINING JAMIYATDA TA'LIMNING O'ZGARISHI VA RIVOJLANISHIDA TUTGAN O'RNI	542-547
<i>Norboyev Nabijon Narziqulovich</i> SHAHMAT O'YININING SHAXS INTELEKTUAL SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHGA TA'SIRI	548-553
<i>Batirov Behzod Baratovich</i> FIZIKA TA'LIM MAZMUNINI TABAQALASHTIRISHNING O'ZIGA XOSLIGI	554-559
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i> GENDER METODINING NAZARIY ASOSLARI	560-564
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i> BO'LAJAK TASVIRIY SAN'AT O'QITUVCHILARIGA INNOVATSION O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI VA PEDAGOGIK SHAROITLARI	565-569
<i>Turdimurodov Dilmurod Yo'ldoshevich</i> MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR JISMONIY TARBIYASINING PEDAGOGIK SHARTLARI	570-575
<i>Ernazarov G'olibjon Ne'matovich</i> JISMONIY YUKLAMADAN CHARCHASH VA QAYTARILISH DAVRLARINING FIZIOLOGIYASI	576-580
<i>Xudaykulova Dilbarxon Zokirovna, Erkinova Dilshoda Sherali qizi</i> BOLALARDA TADQIDIY FIKRLASH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK JARAYONNING ASOSIY XUSUSIYATLARI	581-586

<i>Eshdavlatov Abdullo Boybo'ri o'g'li, Uralov Sardor Abdulla o'g'li</i> TALABALARNING VOLEYBOL MASHG'ULOTLARIDA TEXNIK TAYYORGARLIGI	587-593
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i> INGLIZ TILINI O'QITISHDA TALABALARNING MADANIYATLARARO MULOQOT KOMPETENSIYASINI TIL ELEMENTLARI ORQALI RIVOJLANTIRISH SAMARADORLIGI	594-607
<i>Mirzaeva Kamola Uralovna</i> THE ROLE OF THE FAMILY INSTITUTE IN EDUCATING A PROFESSIONAL GENERATION	608-612
<i>Tursunboyeva Mukhlisa Anvar kizi</i> BILINGUALISM AS A PROMISING FORM IN CHILDREN'S EDUCATION	613-619
<i>Ҳақназарова Нулуфар Қуранбоевна</i> ТАЪЛИМ ТРАНСФОРМАЦИЯСИ ШАРОИТИДА ПЕДАГОГ КАДРЛАР МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ТИЗИМИНИ СТРУКТУРАВИЙ-ФУНКЦИОНАЛ ТАЪМИНОТИ	620-625
<i>Sheraliyeva Shahnoza Usmanovna</i> INGLIZ TILIDA TALABALAR YOZISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA TURLI YOZMA MATN NAMUNALARINI TAHLIL QILISHGA QARATILGAN MASHQLARNING AHAMIYATI	626-633
<i>Джанабаева Адина</i> ВОЗМОЖНОСТИ ЦИКЛА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ФОРМИРОВАНИИ МЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА	634-641
<i>Xoliqnazarov Azamat Begaliyevich</i> TALABALARNING JISMONIY TARBIYA MASHG'ULOTLARIDA KUCH QOBILİYATLARINI RIVOJLANTIRISH	642-646
<i>Elboyeva Shaxnoza</i> QASHQADARYO VILOYATIDA PEDAGOGIKA FANINING RIVOJLANISHIDA XOTIN-QIZLARNING O'RNI	647-651
<i>Садиев Валижон</i> СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ РАЗВИТИЯ ПАТРИОТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ УЧАЩИХСЯ В УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ	652-657
<i>Pulatova Muhabbat Egamberdievna</i> UZLUKSIZ KASBIY RIVOJLANTIRISH JARAYONIDA O'QITUVCHILARDA INNOVATSION KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISH STRATEGIYASI	658-663

Received: 10 November 2024
Accepted: 15 November 2024
Published: 25 November 2024

Article / Original Paper

ANALYTICAL AND CRITICAL APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF PHILOSOPHICAL THINKING

Matluba Abdukodirovna Abdalimova,
University of Economics and Pedogogy
Candidate of Philosophy, Associate Professor

Abstract. The importance of analytical and critical approaches in teaching philosophy helps deepen students' thinking processes. This article, first of all, talks about the role of analytical thinking in the analysis of philosophical issues and its practical application. Through analytical approaches, the student acquires the skills of systematic separation, comparison and deep analysis of ideas. Also, the critical thinking approach, that is, the careful analysis of thinking, identifying the differences between arguments and views, and distinguishing between right and wrong opinions, is important in the process. The article discusses how analytical and critical thinking develops in the educational process, how they can be effectively used in teaching, as well as the role of philosophy students in raising their level of thinking. Modern teaching methods, including methods of forming analytical and critical thinking skills through interactive learning and group discussions, are analyzed.

Key words: philosophy, analytical thinking, critical thinking, teaching methods, interactive approaches in education, critical thinking, higher education, philosophical analysis, development of thinking, pedagogical methods.

FALSAFIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHDA ANALITIK VA KRITIK YONDASHUVLAR

Matluba Abduqodirovna Abdalimova,
University of Economics and Pedogogy
Falsafa fanlar nomzodi, dotsent

Annotatsiya. Falsafa fanini o'qitishda analitik va kritik yondashuvlarning ahamiyati talabalarning fikrlash jarayonlarini chuqurlashtirishga yordam beradi. Ushbu maqolada, avvalo, analitik tafakkurning falsafiy masalalarni tahlil qilishdagi roli va uning amaliy qo'llanilishi haqida so'z boradi. Analitik yondashuvlar orqali talaba g'oyalarni tizimli ravishda ajratish, taqqoslash va chuqur tahlil qilish ko'nikmalarini o'zlashtiradi. Shuningdek, kritik tafakkur yondashuvi, ya'ni fikrlashni sinchkovlik bilan tahlil qilish, argumentlar va qarashlar o'rtasidagi farqlarni aniqlash, to'g'ri va noto'g'ri fikrlarni ajratish jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada, analitik va kritik tafakkurning ta'lim jarayonida qanday rivojlanishi, ularni o'qitishda qanday metodologiyalar yordamida samarali qo'llash mumkinligi, shuningdek, falsafa fani talabalarining fikrlash darajasini oshirishdagi roli haqida bahs yuritiladi. Zamonaviy o'qitish metodlari, jumladan, interaktiv o'rganish va guruh muhokamalari orqali analitik va kritik tafakkur ko'nikmalarini shakllantirish usullari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: falsafa fani, analitik tafakkur, kritik tafakkur, o'qitish metodlari, ta'limda interaktiv yondashuvlar, tanqidiy fikrlash, oliy ta'lim, falsafiy tahlil, tafakkurni rivojlantirish, pedagogik metodlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4SI9Y2024N44>

Kirish. Falsafiy tafakkur inson fikrlashining eng chuqur va mantiqiy shakllaridan biridir. Bu, nafaqat nazariy ma'lumotlarni o'rganish, balki dunyo haqidagi tushunchalarni, ijtimoiy, axloqiy va ilmiy muammolarni tahlil qilish orqali yangi qarashlarni rivojlantirish jarayonidir. Oliy ta'limda, ayniqsa falsafa fani doirasida, talabalarni o'ylashga va o'z fikrlarini to'g'ri ifodalashga o'rgatish, analitik va kritik tafakkur ko'nikmalarini shakllantirish muhim vazifalardan biridir. Ushbu ko'nikmalar, nafaqat falsafiy g'oyalarni tushunishga, balki kundalik hayotda, ijtimoiy va siyosiy muhitda ham samarali qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

Analitik tafakkur va kritik tafakkur o'zaro bog'liq bo'lib, bir-birini to'ldiruvchi yondashuvlardir. Analitik tafakkur, asosan, muammolarni tizimli ravishda tahlil qilish va ularga aniq, mantiqiy yechimlar topishga qaratilgan. Bu yondashuv talabadan ma'lumotlarni chuqur o'rganish, dalillarni ko'rib chiqish va ularni mantiqan to'g'ri bog'lashni talab qiladi. Analitik fikrlashni rivojlantirish, talabalarni murakkab g'oyalar va tushunchalarni anglash, ularni bir-biri bilan taqqoslash va to'g'ri xulosalar chiqarishga o'rgatadi.

Kritik tafakkur esa, yanada kengroq va chuqurroq yondashuvni talab qiladi. Bu, asosan, fikrlarni, qarashlarni va nazariyalarni sinchkovlik bilan tekshirish, ularning asoslarini, ishonchliligini va adolatini baholash jarayonidir. Kritik tafakkurning rivojlanishi, talabalarni aniq dalillarga tayanishga, kengroq nuqtai nazarlarni ko'rishga va noaniqliklar, qarama-qarshiliklar yoki mantiqiy xatolarga nisbatan sezgir bo'lishga undaydi. Bu tafakkur shakli, falsafa fanining butun mohiyatini tushunishda muhim o'rin tutadi, chunki falsafa nafaqat nazariy bilimlarni o'rgatadi, balki haqiqat, axloqiy qadriyatlar, insoniyatning maqsadi va dunyoqarashlarini sinchkovlik bilan o'rganishga chorlaydi.

Bugungi kunda, ta'lim tizimida falsafiy tafakkurni rivojlantirishda analitik va kritik yondashuvlar muhim o'rin tutmoqda. Oliy ta'limda falsafa fani o'qituvchilari, talabalarni nafaqat ma'lumot bilan ta'minlash, balki ularni tafakkur qilish, savollar berish va mavjud g'oyalarni tahlil qilishga o'rgatishlari kerak. Bu jarayon talabalar uchun muhim kompetensiyalarni rivojlantirishga yordam beradi: tanqidiy fikrlash, masalalarni turli nuqtai nazarlardan ko'rib chiqish, mustaqil o'ylash va qarorlar qabul qilish qobiliyatlari.

Ushbu maqolada analitik va kritik tafakkurning o'qitishdagi ahamiyati, ularni rivojlantirishning pedagogik metodlari, falsafa fanini o'qitish jarayonida bu yondashuvlarning qanday qo'llanilishi va ularning talabalarning umumiy fikrlash darajasiga qanday ta'sir qilishi muhokama qilinadi. Shuningdek, zamonaviy o'qitish metodlari va innovatsion yondashuvlar yordamida falsafiy tafakkurni rivojlantirishning samaradorligi ham o'rganiladi. Maqolada, analitik va kritik tafakkurni rivojlantirish orqali talabalar falsafaning faqat nazariy jihatlarini emas, balki uni amaliyotga qo'llashni ham o'rganadilar, bu esa ularning hayotiy qarorlarini qabul qilishda muhim rol o'ynaydi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Falsafiy tafakkurni rivojlantirishda analitik va kritik yondashuvlar haqida turli ilmiy manbalar va tadqiqotlar mavjud. Ushbu yondashuvlar, nafaqat falsafa fani o'qitilishida, balki umumiy ta'lim jarayonida ham katta ahamiyatga ega. Analitik tafakkur haqidagi asarlar, ayniqsa Lyudvig Vittgenstein va Bertrand Russellning ishlari, tahlil qilish va mantiqiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan. Vittgensteinning "Tozalangan til" (Tractatus Logico-Philosophicus) asarida til va mantiqni o'rganish orqali, narsalarning mohiyatini va ularga nisbatan aniq fikrlarni ishlab chiqish kerakligi ta'kidlanadi. Russell esa o'zining "Falsafa tarixi" (A History of Western Philosophy) asarida falsafiy tizimlarni mantiqan tahlil qilib, g'oyalar va ularning ishonchliligini qayta ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatgan[1].

Mazkur maqolada analitik va kritik tafakkurni rivojlantirishda zamonaviy metodlarni o'rganish uchun adabiyotlarni tahlil qilish, ta'lim tajribasini o'rganish, empirik tadqiqotlar, tahliliy metodlardan foydalanilgan.

Muhokama. Falsafiy tafakkur, insonning dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari va ijtimoiy hamda madaniy muhitni tushunish qobiliyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Bu tafakkur shakli, nafaqat o'rganish jarayonida g'oyalarni mantiqiy va tizimli tahlil qilishni talab qiladi, balki o'z fikrlarini sinchkovlik bilan tekshirish, xatolarga nisbatan sezgirlikni oshirish va qarorlar qabul qilishda mustaqillikni ta'minlashga xizmat qiladi. Analitik va kritik tafakkur ushbu jarayonda markaziy o'rin tutadi. Ularning har biri o'ziga xos yondashuvni taqdim etadi va falsafiy masalalarni o'rganishda talabalarni chuqurroq fikrlashga undaydi.

Analitik tafakkur — bu murakkab g'oyalarni va muammolarni tizimli ravishda ajratish, tahlil qilish, mantiqan bog'lash va xulosalar chiqarish jarayonidir. Falsafa fanini o'qitishda analitik tafakkur, talabalarni o'ylash va ularni tanqidiy tahlil qilishga undaydi, shuningdek, ular g'oyalarni to'g'ri anglash va izohlashni o'rganadilar[2].

Talabalar, avvalo, har bir g'oya yoki konseptni alohida o'rganishlari kerak. Tizimli tahlil qilish orqali ularning har bir qismiga alohida e'tibor beriladi, bu orqali umumiy tizimni tushunishga imkon beradi. Masalan, René Dekartning "Men o'ylayman, demak, mavjudman" g'oyasini o'rganishda, talabalar avvalo uning tarkibiy qismlarini ajratib, keyin esa ularning mantiqiy aloqalarini ko'rishlari kerak. Bu yondashuv, talabalarga falsafiy g'oyalar va ularning ishonchliligini aniq tahlil qilishni o'rgatadi.

Falsafiy tafakkurni rivojlantirishda mantiqiy fikrlashning o'rni katta. Talabalar mantiqiy xatolarni aniqlash va argumentlarni baholash orqali muammolarni hal qilishga o'rganadilar. Masalan, Aristotelning deduktiv mantiqiy usuli, talabalarni aniq, mantiqan to'g'ri xulosalarga olib keladigan tizimli fikrlashga o'rgatadi.

Falsafiy g'oyalar va tushunchalarni aniqlik bilan ajratish, ularga aniqlik kiritish zarurati talabalar uchun muhim ko'nikma hisoblanadi. Bu usul orqali talabalar, g'oyalarni va ularning tushunchalarini aniqlash, ularning oqilona va mantiqiy asoslarini topishga o'rgatiladi.

Kritik tafakkur esa, nafaqat muammolarni o'rganish, balki ular ustida chuqur mulohaza yuritish va ularning asoslarini, haqiqiylikni tekshirishga qaratilgan. Tanqidiy fikrlash — bu aniq va adolatli qarorlar qabul qilishda yordam beradigan qobiliyat bo'lib, g'oyalar, argumentlar va dalillarni baholashni o'z ichiga oladi. Kritik tafakkurni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar quyidagi jihatlarga qaratilgan:

Kritik tafakkur, savollarni berish va ularning javoblarini sinchkovlik bilan tahlil qilishdan iborat. Falsafa o'qitishda talabalarni savollar berishga undash, nafaqat ma'lumot olishni, balki o'z bilimlarini shakllantirishni ta'minlaydi. Savollar talabalarni o'ylashga undaydi va ularning g'oyalarni chuqurroq tushunishga imkon beradi. Misol uchun, Sokratning dialektik usuli, talabalar o'rtasida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning samarali vositasi hisoblanadi[3].

Tanqidiy fikrlashning asosiy ko'nikmalaridan biri – argumentlarni tekshirishdir. Bu jarayonda talabalar, har bir dalilning ishonchliligini va uning boshqa fikrlar bilan qanday bog'lanishini o'rganadilar. Argumentning kuchliligini va zaif tomonlarini aniqlash, talabalar uchun muhim ko'nikmadir. Karl Poppening "Falsifikatsiya" nazariyasi, talabalarga g'oyalarni sinchkovlik bilan tekshirishni va ularning ilmiy haqiqatligini baholashni o'rgatadi.

Kritik tafakkur, faqat ma'lumotni tahlil qilish bilan cheklanmaydi, balki qarashlar va fikrlardagi subyektiv xatolarni aniqlashga ham qaratiladi. Talabalar, o'z qarashlarini

sinchkovlik bilan tekshirib, xatolarni va biaslarni aniqlashga o'rgatiladi. Bu jarayon, ular uchun o'z fikrlarini mustaqil ravishda shakllantirishga yordam beradi.

Natijalar. Falsafiy tafakkurni rivojlantirishda analitik va kritik yondashuvlar o'quv jarayonida bir-birini to'ldiradi. Falsafa o'qituvchilari, talabalarni nafaqat nazariy bilimlar bilan ta'minlash, balki ularning tafakkurini rivojlantirishga qaratilgan metodlarni qo'llashlari zarur. Quyidagi metodlar analitik va kritik tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi:

- Interaktiv o'qitish metodlari: Guruh muhokamalari, debatlar va fikr almashish o'quv jarayonida talabalar uchun analitik va kritik tafakkurni rivojlantirishning samarali vositalaridir. Bu metodlar talabalarga fikrlarini erkin ifodalash, boshqalar bilan muhokama qilish va g'oyalarni mantiqan asoslashga yordam beradi.
- Case-study (holatni o'rganish): Falsafa fanini o'qitishda real hayotdagi masalalar asosida case-study metodini qo'llash talabalarni o'z fikrlarini izchil ravishda ishlab chiqish va tahlil qilishga o'rgatadi. Bu metod, talabalar uchun o'z bilimlarini amaliyotga tatbiq etish imkoniyatini yaratadi.
- Muammoli ta'lim: Falsafiy masalalarni o'rgatishda, talabalarni sinovdan o'tkazish va ularga muammolarni yechishda yordam berish metodlari ham samarali. Masalan, talabalarni turli falsafiy nazariyalar va qarashlarni baholashga undash, ularning tanqidiy fikrlarini shakllantirishga yordam beradi[4].

Analitik va kritik tafakkurni rivojlantirishning asosiy ahamiyati, talabalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini kuchaytirish, mantiqiy tahlil qilish, va qarorlar qabul qilishda tanqidiy yondashuvni shakllantirishda namoyon bo'ladi. Bu ko'nikmalar talabalarni nafaqat falsafiy g'oyalarni o'rganishga, balki kundalik hayotda qarorlar qabul qilishda, ijtimoiy muammolarga yondashishda ham samarali bo'lishga yordam beradi. Falsafa o'qitish metodlarida analitik va kritik tafakkurni rivojlantirish orqali, talabalar nafaqat o'z bilimlarini kengaytiradilar, balki ular jamiyatdagi faol va mas'uliyatli fuqarolar sifatida o'z o'rinlarini topadilar.

Xulosa. Falsafiy tafakkurni rivojlantirishda analitik va kritik tafakkur yondashuvlarining o'rni beqiyosdir. Ushbu tafakkurlar, nafaqat falsafa fanini o'qitishda, balki talabalarni mustaqil fikrlashga, mantiqan tahlil qilishga va o'z qarorlarini sinchkovlik bilan qabul qilishga undaydi. Analitik tafakkur g'oyalarni tizimli tahlil qilish, dalillarni to'g'ri bog'lash va xulosalar chiqarish orqali talabalarni murakkab fikrlashga o'rgatadi. Kritik tafakkur esa, talabalarni qarashlarni baholash, ularning ishonchliligini tekshirish va xatolarni aniqlash orqali yanada chuqurroq mulohaza yuritishga undaydi.

Zamonaviy o'qitish metodlarida analitik va kritik tafakkurni rivojlantirish uchun interaktiv o'rganish, guruh muhokamalari, case-study metodlari, debatlar va problema-yo'nalishli o'qitish usullari samarali qo'llanilmoqda. Ushbu metodlar talabalar fikrini erkin ifodalash, boshqalar bilan konstruktiv muloqot o'rnatish, va falsafiy g'oyalarni o'rganishda sinchkovlik va mantiqiylikni shakllantirishga yordam beradi.

Falsafa fani o'qituvchilari, analitik va kritik tafakkurni rivojlantirishni ta'lim jarayonining markaziga qo'yishlari kerak. Bu, o'z navbatida, talabalarni nafaqat ilmiy bilimlar bilan ta'minlash, balki ularni mas'uliyatli, tanqidiy fikrlaydigan va jamiyatda faol ishtirok etadigan fuqarolar sifatida tayyorlashga yordam beradi. Falsafiy tafakkurni rivojlantirish, faqatgina o'quvchilarni ilmiy jihatdan yaxshi tayyorlashni emas, balki ularga dunyoqarashni

kengaytirish va to'g'ri qarorlar qabul qilishda yordam beradigan ko'nikmalarni berishni ta'minlaydi.

Shunday qilib, analitik va kritik tafakkur zamonaviy ta'limning ajralmas qismi sifatida, o'quvchilarni har tomonlama rivojlanishga va jamiyatda ijtimoiy mas'uliyatni his qilishga olib boradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Abduraxmonovna, K. D. (2022). Methods of Improving the Reflective Abilities of Preschool Children. *European Journal of Life Safety and Stability* (2660-9630), 17, 148-153.
2. Abdurakhmonovna, K. D. (2021). Role of Innovative Activities in Formation of Creative Thinking of Children in Organization of Preschool Education. *Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT*, 1(12), 118-122.
3. Voxobjonovna, X. S., & Abduraxmonovna, X. D. Formation of Skills of Artistic Creativity in Preschool Children. *International Journal on Integrated Education*, 3(12), 484-486.
4. Zokirovna, X. D. (2021). A Modern Approach to the Organization of Art Activities for Preschool Children. *International Journal of Culture and Modernity*, 11, 331-336.
5. Худайкулова, Д. З. (2019). МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДЕТСКОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ. *Экономика и социум*, (11 (66)), 739-742.
6. Zokirovna, H. D. (2019). PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL FEATURES OF THE MANIFESTATION OF CREATIVE ABILITIES IN PRESCHOOLERS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol, 7(12).
7. Khudoyqulova, D. (2022). THE BASIC PRINCIPLES OF THE FORMATION OF CREATIVE THINKING IN THE PROCESS OF PREPARING PRESCHOOL CHILDREN FOR SCHOOL. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 10(4), 736-742.
8. Xudaykulova, D. (2024). BOLALARNING MUSTAQIL BADIY FOALIYATLARIGA RAHBARLIK QILISH METODLARI. *Farg'ona davlat universiteti*, (3), 194-194.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ S/9 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).